

## YAPAY ZEKÂ VE BİREYİN YENİDEN TOPLUMSALLAŞMASINDA ÇEVİRİNİN ROLÜ

### ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE ROLE OF TRANSLATION IN THE RESOCIALISATION OF THE INDIVIDUAL

Coşkun DOĞAN

Trakya Üniversitesi,

Eğitim Fakültesi,

[coskundogan2002@yahoo.de](mailto:coskundogan2002@yahoo.de),

ORCID : 0000-0002-6072-2721

#### ÖZ

**Geliş Tarihi:**

21.06.2025

**Kabul Tarihi:**

08.09.2025

**Yayın Tarihi:**

28.09.2025

**Anahtar Kelimeler**

Yapay Zekâ,  
Toplumsallaşma,  
Çeviri,  
Çeviri Sosyolojisi,  
Kültürlerarasılık.

**Keywords**

Artificial  
Intelligence,  
Socialization,  
Translation,  
Sociology of  
Translation,  
Interculturalism.

Küresel bağlamda yaşanan gelişmeler, toplumsal normları ve toplumlararası ilişkileri değiştirmekte veya dönüştürmektedir. Buna bağlı olarak birey de farklı kültürlerin bir arada olduğu yerde kendine yeni bir toplumsal kimlik oluşturma çabası içerisine girmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal yaşamda meydana gelen değişimlerin hızla benimsenmesini sağlaması ve bu teknolojilere dayalı uygulamaların gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, inkâr edilemez bir gerçekliktir. Bu derleme makalesi, yapay zekâ destekli çeviri uygulamalarının, bireyin toplumsallaşma sürecinde etkilerini sosyolojik bir bakış çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, dilin, bireyin toplumsallaşmadaki belirleyici rolünden hareketle, çok disiplinli yaklaşım anlayışıyla, bireylerin kültürel kimliklerinin oluşumuna ve sosyal ilişkilerinin gelişimine yönelik alana özgün katkı sağlayacaktır. Bu derleme makalesinde, yapay zekâ teknolojilerinin çeviri ve toplumsallaşma ilişkisine vurgu yapan kuramsal açıdan basılı ve web tabanlı alan yazından faydalanılmıştır. Bu çalışma, çeviriyi toplumsal ilişkiler ve kimlik inşasında aktif bir eylem olarak gören çeviri sosyolojisi kuramı çerçevesinde, yapay zekânın bireyin toplumsal etkileşimleri üzerindeki etkilerini kültürlerarası perspektifle incelemektedir. Çeviri, bu süreçte kültürlerarası bir arabulucu olarak yeniden konumlandırılmaktadır.

#### ABSTRACT

Global developments are reshaping social norms and intercultural relations. Consequently, individuals strive to construct new social identities within multicultural settings. The rapid adoption of artificial intelligence technologies and the integration of AI-based applications into everyday life are undeniable realities. This review article aims to examine the effects of AI-supported translation applications on the socialization process of individuals from a sociological perspective. Building on the decisive role of language in socialization, the study adopts a multidisciplinary approach to provide an original contribution to the understanding of cultural identity formation and the development of social relationships. The review draws upon theoretical literature, both printed and web-based, emphasizing the relationship between AI technologies, translation, and socialization. Grounded in translation sociology—which views translation as an active social practice involved in social relationships and identity construction—this study explores the impact of AI on individuals' social interactions through a cross-cultural lens. In this context, translation is repositioned as an intercultural mediator.

**DOI:** <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1724554>

**Atıf/Cite as:** Doğan, C. (2025). Yapay zekâ ve bireyin yeniden toplumsallaşmasında çevirinin rolü. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 15(3), 1542-1552.

## Giriş

Teknolojinin yaşamın her alanına girmesiyle birlikte, toplumsal yapılarda da değişim söz konusu olmuştur. Farklı toplumların çeşitli nedenlerle daha kolay iletişim kurabilmeleri, toplumlar arası bir etkileşim sürecini başlatmıştır. Yapay zekâ teknolojilerinin küresel ölçekte hızla yaygınlaşması, uluslararası insan hareketlilikleriyle birleşerek toplumsal yapıları derinden etkilemektedir. Bu etkileşim, bireylerin toplumsal aidiyet ve kimlik algılarını yeniden şekillendirmelerine neden olmakta; yerel-küresel dinamikler arasında yeni sosyo-kültürel formların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Yapay zekâ teknolojileri, toplumlar arası iletişimi kolaylaştırmakta ve kültürler arası etkileşimi hızlandırmaktadır. Bu gelişmeler, bireyin yalnızca teknolojik araçlarla değil; aynı zamanda yeni anlam dünyalarıyla temas kurmasını da sağlamaktadır. Bu bağlamda, bireyin toplumsallaşma süreci yeniden şekillenmekte; dil, kültür ve kimlik gibi temel sosyolojik unsurların işlevi değişmektedir.

Dilsel iletişim, bireyin toplumsal yapıya katılımının ve kültürel kimliğinin oluşumunun temel aracıdır. Dolayısıyla, yapay zekâ ile gelişen çeviri teknolojileri bu sürecin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Özellikle farklı dillerin ve kültürlerin bir araya geldiği küresel düzlemde, çeviri artık yalnızca bir dilin başka bir dile aktarımı değil; aynı zamanda kültürel anlamların, toplumsal değerlerin ve düşünsel yaklaşımların aktarımı olarak görülmektedir.

Bu noktada çeviri sosyolojisi, çeviriyi toplumsal bir eylem olarak ele alır. Bu yaklaşım, çeviri faaliyetinin yalnızca teknik bir işlem olmadığını; aynı zamanda bireylerin kimliklerini, değerlerini ve ideolojik konumlarını yansıttığı bir sosyal pratik olduğunu vurgular. Yapay zekâ destekli çeviri araçları bu süreci hızlandırırsa da bağlam ve kültür düzeyinde doğru ve anlamlı çeviri yapabilme gerekliliği devam etmektedir.

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini sosyolojik bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Özellikle bireyin yeniden toplumsallaşma süreci bağlamında yapay zekânın rolü incelenmekte; çeviri olgusunun bu dönüşümdeki işlevi değerlendirilmektedir. Araştırma, nitel bir derleme çalışması niteliğinde olup, yapay zekâ, sosyoloji ve çeviri çalışmaları gibi farklı disiplinlerden güncel akademik kaynaklar taranarak oluşturulmuştur. Disiplinlerarası bir yaklaşımla hazırlanan bu çalışma, ilgili literatürdeki temel kavramsal çerçeveleri bir araya getirerek, kuramsal bir bütünlük içinde değerlendirme yapmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak, çeviri; küreselleşmenin ve dijitalleşmenin hem bir ürünü hem de taşıyıcısı hâline gelmiş, bireylerin çokkültürlü dünyada iletişim kurabilmesinin ve anlam üretebilmesinin temel araçlarından biri olmuştur.

## Yapay Zekâ Teknolojisinin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

İlk insanlardan bu yana insanlar, başkalarıyla iletişim kurma ve bilgi paylaşma ihtiyacı duymuşlardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda, mağara duvarlarına yazılan yazılardan ateş ve dumana, posta güvercinlerinden ulaklara kadar birçok iletişim yöntemi kullanılmıştır. Yazının icadıyla birlikte mektup, gazete, telgraf, radyo, televizyon, bilgisayar ve cep telefonu gibi araçlarla iletişim süreci evrilmiş; internetin yaygınlaşmasıyla zaman ve mekânın sınırlarını aşan, çok daha hızlı bir iletişim biçimi ortaya çıkmıştır (Ceylan, 2021: 69).

Yapay zekâ teknolojisi, insan düşüncesinin makineleştirilmesi ve insanların yapabileceği işlerin makineler tarafından gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Yapay zekâ kavramının mucidi kabul edilen John McCarthy, bu teknolojiyi “insan benzeri zeki makineler, özellikle de zeki bilgisayar programları yapma bilimi ve mühendisliği” olarak tanımlamıştır (Akt: Adaş & Erbay, 2022: 329).

Farklı bilim insanları da yapay zekâyı çeşitli şekillerde tanımlamıştır. Örneğin, Slagle bu kavramı “sezgisel programlama” olarak adlandırırken (Nabiyev, 2012: 610); Axe, yapay zekâyı yalnızca önceden belirlenmiş sorunlara değil, yeni durumlara da çözüm üretebilen, karmaşık problemleri çözme yetisine sahip akıllı programlar olarak görmektedir (Nabiyev, 2012: 611). Alanda önemli çalışmalara imza atan Nils Nilsson’a (1990) göre ise yapay zekâ, doğal zekânın bir taklidini oluşturmayı amaçlayan bir kuramdır (Aslan, 2020: 77).

Yapay zekâ teknolojilerinin gelişimi görece yeni olmakla birlikte, geçmiş 17. yüzyıla dayanmaktadır. O dönemde, aristokrat sınıf insan davranışlarını otomatikleştirme çalışmalarına yönelmiştir. Descartes (1596–1650), insanı saat düzeneğiyle çalışan bir makineye benzetmiş; İngiliz matematikçi Charles Babbage (1792–1871) ise “Fark Motoru” adını verdiği, hesap yapabilmenin yanı sıra hafıza ve oyun yetisi olan bir makine tasarlamıştır. Bu buluş, dönemin yapay zekâ örneği olarak kabul edilmektedir (Coşkun & Gülleroğlu, 2021: 948).

Makinelerin düşünme yetisine sahip olabileceği fikri uzun süredir tartışılmalı da bu alandaki somut gelişmeler ancak 20. yüzyılda yaşanmıştır. Yapay zekâ kavramı, matematikçi Alan Turing’in 1950’de yayımladığı *Computing Machinery and Intelligence* başlıklı makalesiyle teorik olarak şekillenmiştir. 1956 yılında John McCarthy’nin “Yapay Zekâ” terimini ilk kez kullanmasıyla birlikte, Dartmouth Konferansı bu alanın başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir (Akt. Adaş & Erbay, 2022: 329).

1960’lı yıllarda bilgisayarların gelişimiyle birlikte yapay zekâ çalışmaları ivme kazanmıştır. Newell ve Simon’un “Genel Problem Çözücü” programı ile Weizenbaum’un “ELIZA” adlı doğal dil işleme yazılımı bu dönemin öne çıkan ürünlerindendir (Aslan, 2020: 77). Ancak bu ilgi zamanla azalmış ve 1970’lerde “yapay zekâ kışı” olarak adlandırılan bir duraklama dönemi yaşanmıştır.

1980’lerde Japonya’nın başlattığı Beşinci Nesil Bilgisayar Projesi, beklentileri yeniden artırmış; fakat istenilen başarı sağlanamayınca ikinci bir yapay zekâ kışı yaşanmıştır. Buna rağmen, 1997 yılında IBM’in “Deep Blue” adlı bilgisayarının dünya satranç şampiyonu Garry Kasparov’u yenmesi, alana olan ilgiyi yeniden canlandırmıştır (Kossmann, 2020: 100).

2000’li yıllardan itibaren veri işleme kapasitesindeki artış, büyük veri kaynaklarının oluşması ve algoritmaların gelişmesiyle birlikte YZ alanında hızlı bir ilerleme kaydedilmiştir. 2010 sonrası dönemde derin öğrenme, doğal dil işleme, otonom sistemler ve yapay genel zekâ gibi alanlarda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Deep Mind tarafından geliştirilen Alpha Go’nun Go oyununda dünya şampiyonunu yenmesi, yapay zekânın karmaşık problemleri çözmedeki başarısını göstermiştir. 2016: Chatbot’lar ve sanal asistanlar (Siri, Alexa, Google Assistant) yaygınlaşmaya başladı. 2018 yılında ise, OpenAI’nin GPT-2 modeli, metin üretme konusunda önemli bir adım attı. 2020 yılında, GPT-3, insan benzeri metin üretme yeteneği ile dikkat çekmiştir. 2023 yılında GPT-4 ve GPT-4o gibi modeller, metin, ses ve görsel verileri işleyebilen çok modlu yapılar olarak geliştirildi. AGI (Yapay Genel Zekâ) üzerine araştırmalar hız kazandı, ancak henüz tam anlamıyla gerçekleştirilmedi ([www.xloji.com](http://www.xloji.com)). 2024 yılından itibaren yapay zekâ, eğitim, finans ve müşteri hizmetleri gibi birçok alanda kendini gösterme fırsatı bulmuştur. Bugün ise, yapay zekâ ile ilgili bazı tartışmalar gündeme gelmiştir. Yapay zekânın etik kullanımı, güvenliği ve düzenlemesi konularında küresel bir tedirginlik yaşanmaktadır (Yıldız, 2024: 2). Yapay zekânın insan yaşamına sağladığı katkılar yadsınamaz olsa da bu teknolojilerin kötüye kullanımı durumunda ciddi riskler oluşabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle, YZ teknolojilerine yönelik düzenleyici ve denetleyici mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Yapay zekâyı dayalı sistemler, insanlarla kurdukları etkileşimler sayesinde sürekli gelişmekte ve daha ileri düzey sistemlere dönüşmektedir. Ancak insanlık adına büyük yararlar sağlayan bu teknolojilerin, insan müdahalesiyle insanlığa zarar verebilecek sistemlere dönüştürülmesi de mümkündür (Coşkun & Gülleroğlu, 2021: 954). Son on beş yıldır yapay zekâ, insan günlük yaşamının içine iyice yerleştiği görülmektedir. Dolayısıyla, yapay zekâ teknolojileri insanlık tarihinin en köklü dönüşümlerinden birini tetiklemektedir. Bilgiye erişim, karar alma, üretim ve iletişim gibi alanlarda hızla artan etkisi, toplumsal yapılar üzerinde kalıcı değişimlere neden olmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ, yalnızca teknik bir ilerleme değil; aynı zamanda sosyolojik ve kültürel bir dönüşümün de taşıyıcısıdır. Bu nedenle, yapay zekânın tarihsel gelişimini anlamak, gelecekte karşılaşılabilecek etik, sosyal ve hukuki sorunlara hazırlıklı olmak açısından büyük önem taşımaktadır.

### Yapay Zekâ ve Çeviri İlişkisi

Son 25 yılda yaşanan teknolojik gelişmeler, çeviri faaliyetlerini derinden etkilemiştir. Yapay zekâ temelli çeviri sistemleri, bilgisayar bilimi, yazılım mühendisliği, dilbilim, matematik, psikoloji, etik ve sosyal bilimler gibi birçok disiplinin katkısıyla geliştirilmiştir. Bu sistemler, diller ve kültürler arası iletişimi hızlandırarak çeviri alanının çeşitlenmesine yol açmıştır (Aslan, 2024: 35). Çeviri faaliyeti, insanlık tarihi kadar eski olup, yazının icadıyla birlikte belgelenmiştir. M.Ö. 196 yılına ait Rosetta Taşı bu anlamda önemli bir örnektir (Yalçın, 2015: 19). Tarih

boyunca çeviri, siyasal, kültürel ve dini alanlarda önemli roller üstlenmiştir. Özellikle 9. ve 10. yüzyıllarda Bağdat, önemli bir çeviri merkezi hâline gelmiştir.

Teknolojik gelişmeler, 20. yüzyılın başlarından itibaren çeviri süreçlerini dönüştürmeye başlamıştır. Descartes'ın çok dilli bir sözlük fikrinden yola çıkarak, Charles Babbage'ın 1830'larda geliştirdiği "analytical engine", makine çevirisinin ilk adımı sayılabilir (Köse vd., 2024: 167). 1930'larda Fransa ve Rusya'da makine çevirisi patentleri alınmış, II. Dünya Savaşı sırasında ise Enigma makinesi gibi gelişmiş şifreleme cihazları kullanılmıştır (Aslan, 2018: 89). 1954'te IBM ve Georgetown Üniversitesi, Rusça-İngilizce çeviri yaparak makine çevirisinin temellerini atmıştır (Chéracui, 2012: 161). 1968'de kurulan Systran, özellikle askeri çeviri uygulamalarıyla öne çıkmıştır. 1980'li yıllarda Japon firmaları, otomatik çeviri sistemleri geliştirmiştir. 1990'larda çeviri bellekleri ve bilgisayar destekli sistemler yaygınlaşmış, REVERSO, ALPH gibi uygulamalar geliştirilmiştir. 2012 itibarıyla Google Translate, 25 dil çiftiyle etkili sonuçlar sunmaya başlamış; günümüzde ise 1653 dil çiftini desteklemektedir (Kuşçu, 2015: 30). Günümüzde Google Translate, DeepL, Bing Çevirmen gibi uygulamalar sayesinde yapay zekâ destekli çeviri sistemlerine erişim oldukça kolaylaşmıştır. Bu sistemler; zaman, maliyet ve erişilebilirlik açısından avantaj sağlamakta, çeviri sürecini hızlandırmaktadır (Tosun, 2023: 502). Özellikle ChatGPT gibi modeller, çeviri kalitesini artırmakta ve alana yeni yaklaşımlar sunmaktadır.

Bununla birlikte, bu sistemlerin dilsel ve kültürel özgünlükleri tam olarak yansıtamadığı; deyim, çok anlamlı kelimeler ve sözdizimi gibi alanlarda hatalar yapabildiği gözlemlenmektedir (Tanış Polat, 2023: 482-484). Dolayısıyla yapay zekâ çevirilerinin insan denetimiyle yeniden değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Eğitim alanında da yapay zekâ destekli çeviri uygulamaları fırsatlar sunmakla birlikte, eleştirel ve etik yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır (Genç & Çınar Yağcı, 2024: 131).

Çeviri teknolojilerinde bu gelişmeler olurken, küreselleşme siyasetinin atağa geçmesi ve her alanda yaşanan teknolojik gelişmeler nedeniyle, 1980'li yıllardan itibaren çevirinin çalışma ve araştırmalarının kapsam alanı genişlemiştir. Bu nedenle çeviri yaklaşımlarında köklü bir değişim yaşanmış; çeviri artık yalnızca dilbilimin bir alt türü olarak görülmekten çok, kültürel, ideolojik ve toplumsal bir pratik olarak ele alınmaya başlanmıştır (Arı, 2014: 26). Bu dönüşümün merkezinde ise çeviri sosyolojisi adı verilen yeni bir yaklaşım yer almaktadır. Çeviri sosyolojisi, çeviri eylemini sadece dilsel bir aktarım değil, toplumsal alan içindeki güç ilişkileri, normlar ve kültürel pratikler çerçevesinde değerlendiren disiplinlerarası bir yaklaşımdır. Bu alanın kuramsal temeli, bireylerin ve kurumların çeviri süreçlerindeki konumunu ve hareket alanını anlamlandırmaya odaklanmaktadır (Arı, 2013: 6). Çeviri sosyolojisi, kültürel dönüşle başlayan ve çeviribilimin sosyolojiyle kurduğu ilişkiyle gelişen bir alt alandır. Gürçağlar (2016) ve Arı'ya (2014) göre bu temas çeviri araştırmacılarının sosyoloji alanından bazı kuram ve metodların özellikle Pierre Bourdieu, Niklas Luhmann, Gieden Toury, Bruno Latour ve Lawrence Venuti gibi sosyolog ve çeviribilimcilerin çalışmalarının çeviribilime uyarlanması ve alımlanmasıyla gerçekleşmiş ve gelişmiştir (Gılıç, 2020: 101). Çeviri sosyolojisi yaklaşımını destekleyen bazı sosyologların görüşleri kısaca aşağıdaki gibidir.

Çeviri sosyolojisi yaklaşımı, 20. yüzyıl sosyolojisinin en etkili düşünürlerinden biri Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün "alan", "habitus" ve "sermaye" kavramları çerçevesinde şekillenmiş; çeviri faaliyetinin, çevirmenlerin ve çeviri metinlerinin, toplum içindeki güç ilişkileriyle nasıl bağlantılı olduğunu sorgulayan bir alan açmıştır (Arı, 2014: 11). Ayrıca Niklas Luhmann'ın geliştirdiği "sistem kuramı", çeviri olgusunun toplumsal yönünü ve bu bağlamda işleyen sistemi anlamada önemli bir kuramsal temel sunmuştur (Arı, 2013, s.13)

Luhmann'ın (1991, 1998) her toplumsal sistemin kendi özgül kodlarıyla işlediğini ileri süren sistem kuramı, çeviri sosyolojisi açısından değerlendirildiğinde, çeviri sisteminin temel işlevi toplumsal iletişimin sınırlarını aşarak farklı dilsel ve kültürel alanlar arasında bağlantı kurmak olarak anlaşılabilir. Hermans'ın bu kuramdan hareketle vurguladığı gibi, çeviri, yalnızca anlamların değil, aynı zamanda farklı toplumsal sistemlerin iletişim biçimlerinin de birbirine açılmasını sağlar. Ancak doğal dillerin kendi içlerinde taşıdığı anlamsal kapalılık ve kültürel özgüllük, bu iletişimi güçleştirebilir. Bu nedenle, çevirinin işlevi, bu bariyerlerin aşılması ve farklı toplumların anlam üretim sistemlerine erişim sağlanabilmesiyle mümkün hâle gelir (Gılıç, 2020: 109).

İtamar Even-Zohar'ın geliştirdiği çoğuldizge kuramı, çevirinin toplumsal ve kültürel boyutunu merkeze alır. Bu yaklaşım, Gideon Toury'nin Betimleyici Çeviribilim Çalışmaları'na dayanmaktadır. Toury, çeviriyi tarihsel ve kültürel bağlamda incelemiş, çevirinin erek kültürde nasıl işlev gördüğüne odaklanmaktadır. Ona göre, erek kültürde "çeviri" olarak kabul edilen her metin, çeviri sayılmaktadır. Toury'nin çeviriyi sadece dilsel değil, toplumsal ve kültürel bir olgu olarak ele alması, çeviri sosyolojisini desteklemektedir (Zeytinkaya, 2016: 37).

Bruno Latour'un Aktör-Ağ Kuramı (ANT), çeviriyi yalnızca dilsel bir dönüşüm olarak değil, çevirmen, editör, metin, yazılım ve kurumlar gibi insan ve insan olmayan aktörlerin etkileşim içinde olduğu bir aracılık süreci olarak görmektedir. Bu yaklaşıma göre çeviri, bilgi ve anlamın bir bağlamdan diğerine aktarılması değil, aynı zamanda bu bilginin yeniden düzenlenmesi ve uyarlanmasıdır. Latour için çeviri, aktörler arasında güç ilişkilerinin yeniden dağıldığı bir süreçtir ve her çeviri, o ağ içindeki aktörlerin konumunu etkilemektedir (Yılmaz, 2023: 54).

Çağdaş çeviri çalışmaları alanında önemli bir akademisyen ve kuramcı olan Lawrence Venuti'nin çalışmaları çeviri sosyolojisini kuramsal olarak destekler niteliktedir. Venuti, çeviri sürecinin sadece dilsel bir aktarım olmadığını, aynı zamanda kültürel güç ilişkileri ve ideolojilerle iç içe geçmiş bir pratik olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakış açısı, çeviri sosyolojisinin temelini oluşturan toplumsal, kültürel ve politik dinamiklerin analizine doğrudan katkı sağlamaktadır. Venuti'nin "görünmez çevirmen" kavramı, çevirmenin rolünün toplumsal ve ideolojik bağlamda nasıl biçimlendiğini göstererek, çeviri sosyolojisinin kuramsal zeminini güçlendirmektedir. Böylece, Venuti'nin yaklaşımları çeviri sosyolojisine hem teorik hem de eleştirel bir çerçeve sunmaktadır (Çokövün, 2023: 17).

### **Bireyin Yapay Zekâ Bağlamında Yeniden Toplumsallaşması**

İnsanoğlu tarihsel süreç boyunca toplumsal bir varlık olarak varlığını sürdürmüş; birlikte yaşama, diğer bireylerle iş birliği yapma ve topluluk kurma ihtiyacı duymuştur. Bu bağlamda birey, içinde bulunduğu topluluğun değerleriyle etkileşim hâlinde bir toplumsallaşma süreci yaşar ve bu süreçte kendine özgü bir kimlik inşa eder. Toplumsallaşma, ailede başlayarak okul ve çevresel etkileşimlerle gelişir ve sonraki kuşaklara aktarılır. Dilsel iletişim ise bu sürecin temel taşıdır ve sosyal uyumun sağlanmasında hayati rol oynamaktadır. Bireyin yaşamı boyunca süren toplumsallaşma, bilgi üretme, teknoloji kullanımı ve bu bilginin paylaşımı yoluyla sürdürülebilir hâle gelir. Bu bağlamda, teknolojinin sunduğu olanaklar, bilgi aktarımı sürecinde vazgeçilmez bir kolaylaştırıcı unsur olarak öne çıkmaktadır (Türk & Darı, 2022: 280).

Toplumsal yapıya uyum sağlayabilmek için bireyin, o toplumun kültürel değerlerini ve normlarını öğrenip içselleştirmesi gerekir. Toplumun sürekliliği için yeni bireylerin topluma kazandırılması ne kadar önemliyse, bireylerin de bir topluluğa ait olma ihtiyacı o derece gereklidir. Bu karşılıklı ihtiyaç, bireyin biyolojik bir varlık olmanın ötesine geçerek sosyokültürel bir kimlik kazanmasını zorunlu kılar. Ancak toplumsallaşma, kişiden kişiye farklılık gösteren, deneyimsel bir süreçtir ve bireyin zihinsel, duygusal sağlığı da bu sürecin verimliliğini doğrudan etkiler (Tolan, 1991: 32–33).

Bu noktada bilgi teknolojileri ve yapay zekâ gibi araçlar, bireyin toplumsal dönüşümünü hızlandıran dinamikler hâline gelmiştir. Yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesi, bireylere yalnızca teknik beceriler kazandırmakla kalmamakta; aynı zamanda etik, kültürel ve toplumsal farkındalıkların geliştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Bireyin çevresiyle olan etkileşiminin dijital platformlara taşınması, yeni bir sosyalleşme biçimini ortaya çıkarmış; bu da bireyin eleştirel düşünme, problem çözme ve iş birliği gibi temel yetkinliklerle donatılmasını zorunlu hâle getirmiştir (Turan, 2024: 16).

Yapay zekânın insan yaşamına entegrasyonu ani bir gelişme değil; uzun yıllara yayılan bir araştırma ve deneyim sürecinin ürünüdür. Başlangıçta şüpheyile karşılanan yapay zekâ çalışmaları, zamanla bilinmeyi keşfetme arzusuyla yeniden ivme kazanmış ve özellikle iletişim alanında bilgi üretimi ve dolaşımını artırmıştır. Planlama, öğrenme, akıl yürütme ve algılama gibi yetiler üzerinden şekillenen bu teknolojik gelişmeler, bireyin makinesel öğrenmeyle uyum sağlamasını ve bu değişime ayak uydurmasını gerekli kılmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı son çeyrek yüzyılda, bu değişimler yalnızca bireyleri değil, sosyolojik yapıları da doğrudan etkilemiştir. Yapay zekânın yaygınlaşmasıyla birlikte, toplumsal yaşamın dinamikleri dönüşmüş; merak duygusu ve buna bağlı olarak gerçekleşen insan hareketliliği, farklı dil ve kültürlerle sahip toplumların daha hızlı etkileşim kurmasına zemin hazırlamıştır. Bu kültürel etkileşimler, birey ve toplumlar arasında kimlik sorunlarını beraberinde getirmiştir. Bu noktada, bireyin farklı kültürlerle temas kurmasında çeviri, dilsel bir aracılık işlevi görerek yeniden toplumsallaşma sürecinin önemli bir parçası hâline gelmektedir (Turan, 2024: 18).

Çeviri, sadece sözcüklerin değil; aynı zamanda anlamların, değerlerin ve yaşantıların aktarımını da sağlayarak bireyin farklı kültürel bağlamlarda kendini konumlandırmasına olanak tanır. Bu yönüyle çeviri, ötekini anlamamanın ve empati kurmanın temel aracıdır. Kültürlerarası diyalogun gelişmesi, çevirinin bireyler ve toplumlar arasında



kurduğu köprüyle mümkün olmaktadır. Böylece çeviri, yalnızca iletişimsel bir araç olmanın ötesinde, kültürel yakınlaşmayı ve anlayışı besleyen bir etkileşim platformuna dönüşür (Doğan, 2015: 113).

Bu bağlamda çeviri, çokkültürlü toplumlarda bireylerin bir arada yaşayabilmesi için gerekli olan ortak iletişim zeminini oluşturur. Bu ortak zemin, kültürel uyumu sağlarken aynı zamanda toplumsal dayanışmanın gelişmesine katkı sağlar. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği kültürel çeşitlilik, çeviri yoluyla bir zenginliğe dönüşebilir. Böylece çeviri, bireyin ve toplumun kimliksel çatışmalarla baş edebilmesine yardımcı olan temel bir araç hâline gelir. Dillerin ötesine geçerek insanlar ve toplumlar arasında köprüler kuran yaşamsal bir etkinliğe dönüşmesi, çevirinin sosyolojik değerini daha da artırmaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte bireyin toplumsal rolleri yeniden tanımlanmakta, ifade biçimleri, topluma katkı yolları ve aidiyet anlayışları yeniden şekillenmektedir. Bu nedenle, eğitim sistemleri yalnızca teknolojik araçları kullanan değil; aynı zamanda bu araçları anlamlandırabilen, yaratıcı ve etik sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmeye odaklanmalıdır. Toplumsal sürdürülebilirlik, bu tür bireylerin yetiştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Tarih boyunca insanlık sürekli olarak değişim süreçlerinden geçmiştir. Bu dönüşümler kimi zaman çağ açan, toplumları derinden etkileyen nitelikte olmuştur. Günümüzde bu dönüşümün adı dijitalleşme olup, bireyler bu dönüşüm karşısında “ayak uydurma” ya da “yarış dışı kalma” ikilemiyle karşı karşıyadır. Dijitalleşmenin etkisiyle bireylerin toplumsal uyum süreçleri daha karmaşık bir hâl almış; sağlık, güvenlik, sosyalleşme, seyahat ve eğlence gibi yaşam alanlarında yapay zekâ teknolojilerinin yaygınlaşması, insanlık tarihinin büyük bir evriminden geçtiğine işaret etmektedir (Akbaş, 2024: 164).

Teknolojinin insan yaşamının merkezine yerleşmesi, bireyin yeniden toplumsallaşmasını zorunlu kılmaktadır. Yapay zekâ, bilgi işleme teknolojisi olarak, iletişimi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yeniden tanımlamaktadır. Ancak bireyin bu dönüşüme uyum sağlayabilmesi için teknolojiyi yalnızca bir araç değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi olarak benimsemesi gerekmektedir. Aksi takdirde yapay zekânın bireyin yerine her işi yapan bir “köle” olarak görülmesi, bireyin yaratıcı ve bilişsel kapasitelerini yitirmesiyle sonuçlanabilir. Bu nedenle, bireyin dijital ortamda dışlanmamak adına yeni kimlikler geliştirme ihtiyacı duyması, onu yeniden fiziksel yaşamda da toplumsallaşmaya yönlendirmektedir (Ergur, 2024: 56).

Çeviri sosyolojisinin kuramsal çerçevesinden bakıldığında, çevirmenin bireysel yatkınlıkları, aldığı eğitim ve sosyal çevresiyle birlikte değerlendirilmesi, teknolojik ve mesleki dönüşümlerin onun habitusunu yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Bu durum, çevirmenin mesleki kimliğini yeniden inşa etmesini, yani yeniden toplumsallaşmasını zorunlu kılmaktadır (Güler, 2023: 239). Toplumsallaşma, bireyin içinde bulunduğu yapının norm, değer ve davranış kalıplarını öğrenmesini içerir. Çevirmen, bu süreçte mesleki ve kültürel normları içselleştirerek kendi habitusunu oluşturur; içinde yer aldığı alanın güç ilişkileri ve sosyal sermayesiyle biçimlenir (Rakova, 2016: 27).

Bununla birlikte çeviri sosyolojisi, çevirmenin mesleki ve toplumsal konumunu yalnızca bireysel değil; dönüşen toplumsal yapılar ve uygulamalar bağlamında ele almaktadır. Yapay zekâ destekli araçlar, dijital platformlar ve yeni iş modelleri çevirmenin sosyal habitusunu yeniden şekillendirmekte; bireyin bu yapılarla kurduğu etkileşim, yeniden toplumsallaşma sürecini derinleştirmektedir. Latour’un Aktör-Ağ Teorisi’ne göre, bu dönüşüm insan ve insan olmayan aktörlerin (örneğin algoritmalar) etkileşimiyle şekillenmektedir (Toury, 1995: 54–60).

Son olarak çeviri sosyolojisi, kültürlerarasılığı yalnızca dilsel değil, aynı zamanda toplumsal güç ilişkileri bağlamında ele alır. Even-Zohar’a göre çeviri, kültürel sistemler arası dinamik bir süreçtir (Even-Zohar, 1990: 19). Venuti ise, çevirmenin görünmezliği üzerinden hegemonik yapıların nasıl yeniden üretildiğini sorgular ve çevirmenin kültürlerarasılıktaki rolünü vurgular (Venuti, 1995: 11). Bu çerçevede çeviri sosyolojisi, kültürlerarası etkileşimin toplumsal boyutlarını açığa çıkararak, çevirinin yalnızca bir dil etkinliği değil, aynı zamanda bir toplumsal eylem olduğunu ortaya koymaktadır.

## Sonuç

Bu derleme çalışmasında, yapay zekânın bireyin, zaman ve mekân açısından içinde bulunduğu toplumun norm ve değerlerinin edinmesinde etkileri, çeviri sosyolojisi odaklı ortaya koymak olmuştur. Çalışma, yapay zekânın tarihsel gelişimi, çeviri alanına ve bireyin toplumsallaşma sürecine karmaşık etkileri olduğunu göstermektedir. Bireyin toplumsallaşma sürecinde yapay zekâ destekli çeviri olgusunun olumlu ve olumsuz etkileri olduğu vurgulanmıştır.

Bu derleme çalışması, yapay zekânın tarihsel süreç içerisinde gelişiminden hareketle yapay zekâ destekli çeviri uygulamalarının bireyin toplumsallaşma süreci üzerindeki etkilerini disiplinlerarası bir bakış açısından ele almıştır. Yapay zekâ ile donatılmış çeviri teknolojileri, bireylerin sadece farklı dillerde iletişim kurmasını kolaylaştırmakla kalmamakta, buna paralel kültürlerarası etkileşimi artırmakta ve dijital toplumsallaşmanın da önemli bir aracı hâline gelmektedir. Bireylerin dijital ortamda karşılaştıkları çokkültürlü içeriklerle kurdukları etkileşim, toplumsal aidiyet duygusunu şekillendirmekte ve kimlik oluşum süreçlerine yön vermektedir.

Bu bağlamda, yapay zekâ ile desteklenen çeviri uygulamaları, bireyin hem dilsel hem de kültürel düzeyde topluma uyumunu kolaylaştırmakta ve çeviriyi sadece teknik bir araç olmaktan çıkararak sosyal bir eylem hâline getirmektedir. Ancak bu teknolojilerin etik, kültürel homojenleşme ve anlam kaybı gibi bazı riskleri de beraberinde getirdiği unutulmamalıdır. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmalarda, yapay zekâ temelli çeviri araçlarının toplumsal etkileri daha derinlemesine incelenmeli; bireyin dijital kimliğini ve kültürel aidiyetini nasıl etkilediği çok boyutlu bir şekilde analiz edilmelidir.

Yapay zekâ uygulamaları, çeviri alanında da önemli araştırma konularından bir tanesidir. Teknolojik gelişmelerden çeviri alanı da önemli ölçüde etkilenmiş; özellikle çeviri teknolojileri aracılığıyla verimlilik artmıştır. Yazılı ve sözlü çeviri için geliştirilen çeşitli yazılımlar, günlük yaşamda karşılaşılan pek çok dilsel sorunun çözümünde etkin bir şekilde kullanılmaktadır. İnsanlığın en büyük hayali olan farklı dillerde konuşabilme isteği, yapay zekânın sunduğu olanaklarla büyük oranda gerçekleşmiştir. Ancak yapay zekâ ile yapılan çeviri her zaman olumlu dönüt sağlamamaktadır. Her ne kadar yapay zekâ ile yapılan çeviri etkinliği az maliyetli, hızlı ve erişilebilirlik olanaklar sunsa da dilsel bağlam ve kültürel incelikler bakımından yapay zekâ ile yapılan çeviri metinlerinde, insanın kontrolü gerekmektedir. Bu bağlamda, bireyin toplumsallaşma süreci kültürel olguların öğrenilmesi ile gerçekleşeceğinden ötürü, dilsel bir aktarım aracı olan insani çeviri kontrolleri hayati bir önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, bu bulgular, çeviri sosyolojisi açısından yeni araştırmalara zemin sunmaktadır. Örneğin, farklı sosyal grupların yapay zekâ çevirileri aracılığıyla kültürel kimliklerini nasıl ifade ettikleri ya da çeviri algoritmalarının belirli ideolojileri nasıl yeniden ürettiği gibi konular, gelecekte detaylı biçimde incelenebilir. Böylece, yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal etkileri daha kapsamlı biçimde ortaya konabilir.

### **Çıkar Çatışması Beyanı**

Yazar(lar), bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

### **Mali Destek**

Yazar(lar) bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

### **Yayın Etiği Beyanı**

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

### **Yazar Katkı Oranı**

Çalışma tek yazarlı olup, yazarın katkı oranı % 100'dür.

### **Etik Kurul İzni**

Bu çalışma için etik kurul onayı alınmamıştır, çünkü sorumlu yazar olarak bu çalışmanın etik kurul onayı gerektirmeyen çalışmalardan biri olduğunu beyan ederim.

## Kaynakça

- Adaş, E. B. & Erbay, B. (2022). Yapay zekâ sosyolojisi üzerine bir değerlendirme, *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 2022 21(1), s. 326-337. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jss/issue/68239/991383>
- Akbaş, A. (2024). Yapay zekâ ile toplumsal dönüşüm: sosyolojik perspektif. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 10(22), 151-180. <https://doi.org/10.59304/ijhe.1477203>
- Arı, S. (2013). Çeviri sosyolojisi ve çeviri alanında sosyolojik yaklaşımların çeviribilimde paradigma değişimine etkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, (37), 1-19. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/37/36.pdf>
- Arı, S. (2014). *Çeviri sosyolojisi*. İstanbul: Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık.
- Aslan, K. (2020). Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları, *Batı Anadolu eğitim bilimleri dergisi*, 11 (1), 71-88. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1174773>
- Aslan, E. (2016, Aralık 1-4). *Geçmişten Günümüze Çeviri Teknolojileri* (Sözlü Sunum), Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, s.419-424
- Aslan, E. (2018). Otomatik çeviri araçlarının yabancı dil öğretiminde kullanımı: google çeviri örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(39), 87-104. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/38354/443355>
- Aslan, E. (2024). Yapay zekâ destekli çeviri araçlarının edebi çevirideki yeterlilikleri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *IU Journal of Translation Studies*, 20, 32-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuceviri/issue/86598/1426435>
- Bayzar Çarıklıyan, T. (2018). Çeviri teknolojileri ve gelişimi, *Tercüman Kültür ve Çeviri Dergisi*, İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları, Sayı 4, ss.49, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iausos/archive>
- Ceylan, H. (2021). Teknolojik gelişmeler, küreselleşme, kültürlerarası iletişim ve çeviri, M. Tosun & C. Doğan (Ed), *Kültürlerarasılık ve çeviri* içinde, (ss. 75-90) Paradigma Yayınevi
- Chérargui, M. A. (2012). Theoretical Overview of Machine Translation, Computer Science, Linguistics, International Conference on Web and Information Technologies, s.160-169, <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:31035130>
- Coşkun, F. & Gülleroğlu, H.D. (2021). Yapay zekânın tarih içindeki gelişimi ve eğitimde kullanılması, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* Yıl: 2021, Cilt: 54, Sayı: 3, 947-966. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1707037>
- Çokövün, A. (2023). Çeviri tarihi ışığında çeviribilim. *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 12-22. <https://dilkulturcalismalari.com/index.php/pub/index>
- Doğan, C. (2015). The role of society translatorship in cross-cultural interaction. *European Journal of Foreign Language Teaching*, Vol 1, No 1, 112-120 <https://oapub.org/edu/index.php/ejfl/article/view/371/973>
- Ergur, A. (2024). Yeni bir toplumsallığa doğru teknoloji, yapay zekâ ve insan-sonrasılık, *Toraks Bülteni Aralık* 2024,s. 55-57. <https://toraks.org.tr/site/sf/books/2025/01>
- Even-Zohar, I. (1990). *Polysystem studies*. Poetics Today, 11(1), 9-26. <https://doi.org/10.2307/1772668>
- Genç, A. & Çınar Yağcı, Ş. (2024). Çeviribilim alanında yapay zekâ üzerine ulusal alan yazında yazılmış makalelerin eğilimleri üzerine bir araştırma, cilt: 14, Sayı: 3 Özel Sayı/, s. 119-136, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4283439>
- Gılıç, R. Z. (2020). Çeviribilim ve sosyoloji etkileşimine kısa bir bakış, *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 99-112. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1551539>
- Güler, G. (2023). Çevirmenin Çoklu Habitusu, *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7(2), 237-248. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3356805>
- Kaypakoglu, S. (1994). Toplumsallaşma sürecinde kitle iletişimi, *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 5, s. 85-121 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruid/issue/438/3306>
- Kossmann, D. (2020). *Wunder informatik*. Zürich: vdf Hochschulverlag. <https://mebis.bycs.de/beitrag/ki-geschichte-der-ki>



- Köse, A. & Güner, D., & Turgut, A. (2024). Yapay zekâ haberlerinde kullanılan çerçeveler: insanlık için yeni bir umut ya da yeni bir tehdit, *TAM Akademi Dergisi*, 3(2), 164-179. <https://doi.org/10.58239/tamde.2024.02.002.x>
- Kuşçu, E. (2015). Çeviride yapay zekâ uygulamaları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(30), 45-58. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/2789/37502>
- Nabiyev, V. V. (2012). *Yapay zekâ: insan-bilgisayar etkileşimi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Pandolfini, B. (1997). *Kasparov and deep blue* (The Historic Chess Match Between Man and Machine). New York: Fireside. <https://mebis.bycs.de/beitrag/ki-geschichte-der-ki>
- Raková, Z. (2016). *Çeviri kuramları*, Çevirmenin Yayını (Çev. Y.Polat). Ankara. <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/130676/monography.pdf>
- Russell, S. & Norvig, P. (2012). *Künstliche intelligenz: ein moderner ansatz* (3. Auflage). München: Pearson. <https://mebis.bycs.de/beitrag/ki-geschichte-der-ki>
- Şahin, M.(2013). *Çeviri ve teknoloji*, İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 55
- Tanış Polat, N. (2023). Yapay zekâ ve çeviri: mütercim-tercümanlık alanında yeni bir paradigma. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 11(2), 482-487 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/diyalog/issue/81312/1404216>
- Tolan, B. (1991). *Toplum bilimine giriş*, Adım Yayıncılık
- Tosun, M. (2017). *İşlenel çeviribilim*, Değişim Yayınları
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins,
- Turan, T. (2024). *Dijital vicdan: yapay zekâ çağında etik*. Yaz Yayınları.
- Türk, G. D., & Darı, A. B. (2022). Metaverse’de bireyin toplumsallaşma süreci, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 277-297. <https://Doi.Org/10.30692/Sisad.1074030>
- Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge.
- Yalçın, P.(2015). *Çeviri stratejileri kuram ve uygulama*, Grafiker Yayınları
- Yılmaz, E. (2023). Sosyal medya mecraları ile birey arasındaki ilişkiye Bruno Latour’un aktör-ağ teorisi açısından bir bakış. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 53-69. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2817824>
- Zeytinkaya, D. (2016). Gideon Toury’nin erek odaklı kuramı ışığında Bedrettin Tuncel’in insandan kaçan başlıklı çevirisi, *Ru mel i DE Dil ve Ed e biy a t A ra ş t ır ma l a r ı D ergis i* 2 0 1 6.4 (N is a n ) Ö z e l S a y ı 1, 35-47. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/338272>
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Enigma\\_machine](https://en.wikipedia.org/wiki/Enigma_machine) Retrieved April 3, 2024, from URL
- <https://coderspace.io/blog/yapay-zekanin-tarihi-dunden-bugune-yapay-zeka/> Retrieved June 13, 2024, from URL
- <https://xloji.com/x-loji-nedir/> <https://xloji.com/x-loji-nedir/> Retrieved June 13, 2024, from URL
- [https://www.bedriyilmaz.com/bilgi/yapay-zekanin-gecmisten-gelecege-gelisimi/?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.bedriyilmaz.com/bilgi/yapay-zekanin-gecmisten-gelecege-gelisimi/?utm_source=chatgpt.com) Retrieved June 13, 2024, 2024, from URL
- <https://arkasnews.com/yapay-zekanin-insanliga-ilk-mesaji-benden-korkmayin> Retrieved August 17, 2025 from URL
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Machine\\_learning?](https://en.wikipedia.org/wiki/Machine_learning?) Retrieved August 17, 2025 from URL

## EXTENDED SUMMARY

Human beings are inherently social creatures and must live as members of a community. Within this community, individuals construct their identities based on the values, norms, and behavioral patterns accepted by society. In shaping this identity, the roles of family, educational institutions, and environmental factors are significant. The process of socialization is not limited to one's immediate surroundings; relationships with different cultures and communities also play an essential role in identity formation. These interactions enhance cultural awareness, foster empathy, and enable individuals to communicate more effectively in multicultural environments.

With globalization, people and societies from diverse cultural backgrounds can now interact and come together much more rapidly than in the past. Cultural contact has increased through tools such as media, migration, and international education, prompting individuals to develop not only local but also global identities. However, cultural interaction does not always result in integration; at times, it leads to resistance in the effort to preserve cultural identity. At this point, the concept of interculturalism has emerged. Interculturalism promotes mutual respect among different cultural identities and aims to create a shared social space for peaceful coexistence.

Throughout history, humanity's curiosity for the unknown has driven technological advancement. From the agricultural revolution to the industrial age, and now the information age, each major technological leap has created profound changes in human life. Since the late 20th century, the widespread use of the internet and the advancement of artificial intelligence (AI) have transformed how individuals access information, communicate, and interact within society. Machines no longer contribute only to physical labor but also take on cognitive tasks. This shift represents not only economic and technological change but also a deep social transformation.

Today, AI is actively used in many areas, including public services, the private sector, education, and healthcare. It supports individuals not only by simplifying daily tasks but also by enhancing access to information, decision-making, and problem-solving capacities. Therefore, educating individuals in alignment with AI technologies has become a necessity in the digital age. AI-supported systems help develop individuals who are open to change, aware of their environment, and capable of critical thinking. Moreover, digital communication platforms enable interaction among people from different linguistic and cultural backgrounds, helping to break down prejudices and deepen intercultural understanding. In the long term, this contributes to global peace by promoting mutual recognition and cooperation.

Translation is one of the essential tools that bridges different languages and cultures. In an era where intercultural interaction is increasingly intense, the importance of translation has grown considerably. Technological advancements—particularly AI-based translation tools—have brought revolutionary changes to the field. Computer-assisted translation (CAT) software, translation memories, machine translation, and online dictionaries have improved the speed and accuracy of translation while reducing translators' workload. As a result, translation has evolved into not only a linguistic but also a cultural transfer process.

When translating cultural texts, it is necessary to convey not just the words but also the values, symbols, and meanings embedded within the source culture into the target language. Thus, concepts such as intercultural adaptation and semantic equivalence lie at the heart of translation activities. AI-powered translation tools offer great support in this regard. However, the cultural intuition and interpretive ability of human translators remain indispensable. This indicates that, in the future, linguists will need to take more active roles in the development and application of AI-supported translation technologies.

In the digital age, where AI plays a central role, socialization is no longer just about access to technology. It must also include concepts such as digital literacy, digital ethics, digital citizenship, and digital empathy. Developing inclusive and accessible digital infrastructures that serve all segments of society is important not only for facilitating technological transformation but also for ensuring social justice.

The ability of individuals to express themselves, understand others, and act ethically in digital environments strengthens social cohesion. Thus, digitalization not only improves everyday life but also fosters a human-centered social transformation.

As a result of globalization, international human mobility has increased significantly. Individuals relocating due to migration, education, or work are required to re-socialize in new societies. In doing so, they must balance preserving their cultural identity while adapting to new social norms. In this context, the need for a common

language of understanding becomes evident—and translation becomes a key tool for intercultural communication.

AI-supported translation technologies have made communication faster, easier, and more cost-effective. Mutual recognition and interaction between languages and cultures contribute to the re-construction of individual identity in new environments. Therefore, translation plays a vital role not only in linguistic transmission but also in the cultural reconfiguration of individuals and societies.

Advances in information technologies represent more than mere technological progress—they reflect a broader sociological transformation. When a human-centered approach is embraced in this transformation, AI can become a tool that enhances individual potential, strengthens social harmony, and deepens intercultural understanding. Within this transformation, translation serves as a vital bridge that enables mutual understanding among different cultures and contributes meaningfully to global peace.